

Aan de gemeenteraad van Weert

Weert, **15 NOV. 2018**

Onderwerp : Motie actieplan statushouders
Kenmerk : 614413/614414

Geachte raadsleden,

In uw vergadering van 13 december 2017 hebt u ons opgedragen te onderzoeken binnen de kaders van de wet welke mogelijkheden er zijn om actief de regie op de inburgering te nemen. Doel hierbij is de statushouders sneller en beter de Nederlandse taal te leren. Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken.

Inleiding

Kern van het huidige inburgeringsstelsel is de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige: men kan zelf kiezen bij welke taalaanbieder en wat voor soort onderwijs wordt gevolgd. Binnen het huidig wettelijk kader hebben wij zaken in samenhang vormgegeven en hierbij regie gevoerd op integratie, participatie en inburgering. We hebben de ruimte die het huidige stelsel biedt in Weert benut.

Minister Koolmees heeft het belang van gemeentelijke regie op inburgering eveneens aangegeven in zijn brief aan de Tweede Kamer van 2 juli 2018. Hier kondigt hij aan een nieuwe Wet inburgering in 2020 in te willen voeren. Daarnaast geeft hij aan met het voorgestelde nieuwe stelsel in het vooruitzicht gemeenten te willen faciliteren in het ontwikkelen van werkwijzen die in lijn zijn met het huidige stelsel, maar ook recht doen aan het nieuwe stelsel en die bijdragen aan het succesvol laten inburgeren en participeren van inburgeringsplichtigen. Hierbij denkt hij aan pilots en inventariseert hij good practices in gemeenten.

Gemeentelijke regie binnen het huidige stelsel

De gemeente Weert heeft gebruik gemaakt van de ruimte die het huidige stelsel biedt. Overwegingen die hierbij een rol hebben gespeeld zijn:

- We willen niet wachten met het starten van activiteiten gericht op arbeidstoeleiding en participatie totdat de statushouder in de gemeente is gehuisvest, een uitkering ontvangt en de inburgeringsactiviteiten heeft afgerond. De gemeente wil zo vroeg als mogelijk beginnen. Een statushouder is gebaat bij snel starten van activiteiten gericht op arbeidstoeleiding.
- We streven naar een intensieve en integrale aanpak.
- We streven naar zoveel mogelijk duale trajecten: het gelijktijdig inzetten van bijvoorbeeld inburgering en vrijwilligerswerk; inburgering en een beroepsopleiding; inburgering en werk.

Wettelijke en financiële kaders

Wet inburgering

De Wet inburgering 2013 maakt de inburgeringsplichtige verantwoordelijk voor het behalen van het inburgeringsexamen. Voorafgaand aan deze wet hadden gemeenten een uitgebreide regierol. Met de wijziging van de Wet inburgering 2013 is de eigen

verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige versterkt en is een einde gekomen aan de taken van de gemeenten. Medio 2017 is de Wet inburgering gewijzigd en zijn twee gemeentelijke taken wettelijk verankerd:

- Het participatieverklaringstraject is als onderdeel aan het inburgeringsexamen toegevoegd;
- Het verzorgen van maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige statushouders en hun gezinsleden.

Participatiewet

De taaleis in de Participatiewet verplicht bijstandsontvangers om zich in te spannen de Nederlandse taal machtig te worden. Bij weigering om mee te werken kan de gemeente een maatregel opleggen.

Financieringsmogelijkheden

Statushouders en hun gezinsleden kunnen bij DUO geld lenen om de inburgeringscursus en het inburgeringsexamen te betalen. Voor inburgeringsplichtigen met een asielstatus wordt de lening kwijtgescholden als zij binnen de gestelde termijn voldaan hebben aan de inburgeringsplicht.

Het participatieverklaringstraject en de maatschappelijke begeleiding wordt middels een decentralisatie uitkering aan gemeenten gefinancierd vanuit het ministerie van SZW.

Voor de overige inzet vanuit de gemeente Weert wordt voor 2018 en 2019 in totaal een bedrag van

€ 853.040 ten laste gebracht van de reserve inburgering en participatie niet-Westerse allochtonen. Hiertoe heeft u op 13 december 2017 een besluit genomen.

Gemeentelijke invulling

De gemeente Weert zet integraal, parallel en versneld in op de integratie en participatie van statushouders vanaf dag 1 en voert hierbij waar mogelijk binnen het huidige stelsel regie.

Gedurende de periode in het AZC

Gedurende de periode dat vluchtelingen en statushouders verblijven in het AZC in Weert regisseert, faciliteert en jaagt de gemeente Weert de onderstaande dienstverlening in het kader van integratie en participatie aan.

Integratiefunctionarissen

In de gemeente Weert zijn drie statushouders met als woonplaats Weert actief als integratiefunctionaris. Deze integratiefunctionarissen gaan in gesprek met alle bewoners van het AZC met als doel de nieuwe inwoners van Weert een warm welkom te geven.

Tevens kunnen ze de nieuwe inwoners aangeven welke uitdagingen en problemen ze tegen kunnen komen vanuit hun eigen vlucht- en procedure-ervaringen.

Kansenverkenner

De regionale kansenverkenner is voor de arbeidsmarktregio Midden-Limburg een vooruitgeschoven post, die de verbinding maakt tussen het AZC en gemeente op het moment dat de statushouder nog verblijft in het AZC maar wel al is toegewezen aan een gemeente in de regio. Doel is kansen/ mogelijkheden van de statushouder vroegtijdig in kaart te brengen en via maatwerk een passend ontwikkeltraject op te stellen. De kansenverkener bundelt informatie van het AZC/ COA en voert een intake en diagnose uit met behulp van een Persoonsprofielscan Vluchtelingen (PPS-V) om een beeld van de participatiekansen te krijgen van de statushouder.

Door de inzet van de regionale kansenverkener:

- Wordt de doorlooptijd toeleiding naar participatie korter;
- Zijn statushouders gemotiveerder omdat er perspectief geboden wordt;
- Vindt een warme overdracht van COA naar gemeente plaats en is er minder risico op informatieverlies;
- Is er een betere opvolging van activiteiten (sluitende aanpak/afstemming activiteiten COA en regio);
- Is er een beter beeld van de regionale doelgroep o.b.v. analyse/efficiencywinst door creëren van volume; heeft de gemeente meer regie op het volledige traject;
- Is er een duidelijke structuur (1 aanspreekpunt, verbindingsofficier tussen gemeenten en COA);

- Wordt een regionale methodiek op basis van een Persoonsprofielscan Vluchtelingen (PPS-V) gehanteerd inclusief doorgeleiding naar de afzonderlijke gemeente;
- Krijgen we een analyse van doelgroep/participatiekansen en inzicht in de te ontwikkelen trajecten.

Vanaf het moment van huisvesting

Zodra de statushouder in de gemeente Weert gehuisvest wordt regisseert, faciliteert en jaagt de gemeente Weert de onderstaande dienstverlening in het kader van integratie en participatie aan.

Regisseurs statushouders

De regionale kansenverkenner draagt de statushouder warm over aan de regisseur statushouders. De regisseurs statushouders zijn vanaf het moment dat de statushouder gehuisvest is in de gemeente Weert de spin in het web.

Zij voeren de regie, ondersteunen de statushouder waar mogelijk in hun integratie en participatietraject en jagen de statushouder aan. Zij doen dit vanaf het moment dat de statushouder gehuisvest wordt in de gemeente tot aan het moment dat iemand zelfstandig participeert in onze samenleving.

Sleutelpersonen gezondheid en participatie

De gemeente Weert heeft drie sleutelpersonen gezondheid en participatie als vrijwilliger aangenomen. De sleutelpersonen nemen binnen de gemeente verschillende rollen op zich:

- Voorlichter;
- Bemiddelaar;
- Adviseur;
- Verkenner.

Zij hebben daarmee een brugfunctie. De sleutelpersonen worden begeleid en ondersteund door de beleidsambtenaar participatie en de regisseurs statushouders binnen de gemeente Weert. Zij zijn tevens een verlengde van de eerder genoemde integratiefunctionarissen die zich al inzetten in de AZC-periode.

Maatschappelijke begeleiding

De maatschappelijke begeleiding wordt in de gemeente Weert uitgevoerd door Vluchtelingenwerk Weert. De begeleiding wordt gedaan door een groep vrijwillige coaches, aangestuurd door een coördinator. Per vergunninghouder (alleenstaand of gezin) is één vrijwilliger betrokken. Een vergunninghouder kan met allerlei vragen terecht bij zijn coach. Daarnaast organiseert Vluchtelingenwerk spreekuren, die elke maandag en woensdag plaatsvinden en ondersteunt Vluchtelingenwerk bij het regelen van gezinshereniging. Ieder(e) vergunninghouder/gezin wordt minimaal zes maanden begeleid. Vluchtelingenwerk werkt met een checklist om de eerste opvang van nieuwkomers zo goed mogelijk te regelen. Zaken als woning bezichtigen, aanvragen van bijstandsuitkering, betalen van rekeningen en het aanmelden voor verzekeringen worden geregeld. Daarnaast werkt Vluchtelingenwerk met een Zelfredzaamheidsmatrix (ZRM), bestaande uit 10 leefgebieden. Dit instrument is een middel om te meten hoe zelfredzaam een vergunninghouder is. Er worden drie metingen gedaan; bij aankomst, een tussenevaluatie en aan het einde van de begeleiding. In de praktijk starten vergunninghouders op trede 1 of 2. Aan het einde van de begeleiding is het de bedoeling dat ze trede 4 hebben bereikt. Mocht dit niet het geval zijn, dan wordt de maatschappelijke begeleiding met maximaal 6 maanden verlengd. Leefgebieden waarop laag wordt gescoord, zal in de volgende maanden op worden gefocust. Gedurende het traject maatschappelijke begeleiding staan de coaches in verbinding met de regisseurs statushouders. De professionele coördinatie van de coaches van Vluchtelingenwerk Weert, de vrijwillige coaches en de samenwerking met regisseurs statushouders zorgen voor evenwicht en de borging van de kwaliteit. Bij de uiteindelijke overdracht wordt een driegesprek gevoerd tussen de regisseur statushouders, Vluchtelingenwerk Weert en de statushouder. Tijdens dit gesprek worden de leefdomeinen besproken en er wordt gekeken of er nog hulpvragen zijn.

Participatieverklaringstraject

De volgende onderwerpen komen onder andere aan de orde tijdens het Participatieverklaringstraject:

- De kernwaarden die genoemd worden in de Participatieverklaring, te weten vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit. Wat betekenen deze waarden in Nederland? Wat kun je verwachten en wat wordt er van je verwacht op dit gebied? Nieuwkomers maken dus met dit traject kennis met de rechten en plichten en de fundamentele waarden van de Nederlandse samenleving aan de hand van interactieve workshops.
- Informatie over inburgering, gecertificeerde aanbieders van inburgeringscursussen in Weert en de mogelijkheden op het gebied van lenen (DUO). Wat zijn de gevolgen als je inburgeringscursus niet op tijd haalt?
- Kennismaking met een aantal lokale maatschappelijke partners d.m.v. rondleiding.
- Een feestelijke ondertekening van de Participatieverklaring in het bijzijn van de burgemeester en de wethouder met de portefeuille Participatiewet.

Aanvullend op het Participatieverklaringstraject worden voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd voor de statushouders. Daarbij betrekken we de sleutelpersonen. Er wordt voorlichting gegeven over bijvoorbeeld gezondheid en het onderwijsstelsel.

Extra taalondersteuning

Statushouders zijn wettelijk verplicht om een inburgeringscursus te volgen en zijn vrij in de keuze voor een taalaanbieder. In Weert zijn vijf aanbieders van inburgeringscursussen, namelijk Gilde Opleidingen, Status College, Vluchtelingenwerk Nederland, WYO Talen en Totaal Onderwijs. Daarnaast is er een aantal hoogopgeleide vergunninghouders die op andere plekken in andere steden les volgen. Vergunninghouders zijn zelf verantwoordelijk voor de financiering van de inburgeringscursus. Wel is er vanuit de regisseurs statushouders van de gemeente waar mogelijk contact over de voortgang van de statushouders met de verschillende taalaanbieders.

In de gemeente Weert wordt vanuit diverse invalshoeken naast de taallessen in de inburgering extra ingezet op taalondersteuning.

- Wekelijks oefenen met de Nederlandse taal: spreken, lezen en schrijven in het Bibliocenter.

Elke donderdagmiddag kunnen statushouders oefenen met het spreken, lezen en schrijven van de Nederlandse taal. Dat kan door aan de slag te gaan met taal oefenprogramma's op de computer of door met vrijwilligers gesprekken te oefenen. Bijvoorbeeld een oudergesprek op school, een doktersbezoek, boodschappen doen. Statushouders kunnen in hun eigen tempo leren, over onderwerpen die ze zelf uitkiezen. Op het Taalplein staan taalboeken voor iedereen die beter Nederlands wil leren lezen, spreken en schrijven.

- Taalcoach bij Werk.Kom

Als aanvulling op de verplichte inburgeringscursus worden er extra taallessen georganiseerd bij Werk.Kom. Er is een docent Nederlands (taalcoach) aangesteld. Tijdens de lessen worden vergunninghouders enerzijds begeleid bij het maken van hun huiswerk vanuit inburgering en anderzijds voorbereid op de arbeidsmarkt (vaktaal).

De lessen worden zowel groepsgewijs als individueel aangeboden. Door de taalcoach wordt de Nederlandse taalvaardigheid (spreken, luisteren, lezen en schrijven) en het zelfvertrouwen om de taal te spreken vergroot. Ook kan er een (sollicitatie-)gesprek worden voorbereid en kan een CV aangevuld worden met individuele kwaliteiten en motivaties. Verder kan de taalcoach de (toekomstige) werkplek bezoeken voor taalondersteuning ('woorden van het werk'), uitleg geven over veiligheidsvoorschriften, contract, werkafspraken en -instructies. De coaching sluit qua frequentie aan bij de individuele behoeften van de vergunninghouder.

- Extra taallessen door Gilde Opleidingen

Door Gilde Opleidingen worden intensieve taaltrainingen verzorgd gericht op diverse vakgebieden. De duur van een intensief traject is een maand. Zo is er een succesvolle ervaring opgedaan met een intensieve taaltraining om de kansen van vergunning bij de testdag van VDL/Nedcar te vergroten. Dankzij deze taaltraining hebben ook een aantal klanten uit de groep statushouders een contract bij VDL/Nedcar gekregen. Voor de kandidaten welke hierdoor nog niet door de testen van VDL/Nedcar zijn gekomen, zijn de kansen op de arbeidsmarkt verder toegenomen en heeft een groot deel elders een betaalde baan kunnen accepteren.

Parallele / duale trajecten

Om de inburgering van vergunninghouders te versnellen, hebben we met de aanbieders van de inburgeringscursussen overleg gevoerd om te kijken hoe inburgering gecombineerd kan worden met andere activiteiten (duale trajecten). Naar aanleiding hiervan zijn de tijden van de inburgeringscursussen geclusterd, zodat combinatie met andere activiteiten mogelijk werd gemaakt. Duale trajecten hebben duidelijke voordelen en bevorderen een snelle integratie in de Nederlandse samenleving.

In Weert hebben we onder andere vorm gegeven aan de volgende duale trajecten:

- **Traject Arbeidsgewenning en taalondersteuning bij Werk.Kom**
Een succesvolle integratie van vergunninghouders op de arbeidsmarkt is afhankelijk van diverse factoren: vaardigheden en competenties in een passend vakgebied zijn belangrijk, maar ook motivatie en arbeidsethos. De belangrijkste voorwaarden voor succes is echter een adequate beheersing van de Nederlandse taal. Hiervoor wordt voorgenoemde extra taalondersteuning ingezet. Ook sport en bewegen maakt onderdeel uit van het project. Sport en bewegen wordt uitgevoerd door de beweegmakelaar van Punt Welzijn. In het traject worden regelmatig sportmiddagen georganiseerd, waarbij vergunninghouders kunnen kennismaken met allerlei verschillende sportactiviteiten die Weert te bieden heeft. Dit zorgt ervoor dat men met elkaar in contact komt en op die manier met de taal bezig is. De groepen bestaan uit ongeveer 15 personen die 6 weken lang elke vrijdagmiddag gaan sporten. Ook is er aandacht voor omgaan met geld. Door Algemeen Maatschappelijk Werk wordt de cursus omgaan met geld uitgevoerd. Door accountmanagers en jobhunters van Werk.Kom worden bedrijvenbezoeken georganiseerd om indruk te krijgen van diverse werkgevers en werkgevers die een indruk krijgen van de vergunninghouders. De vergunninghouder gaat zo snel mogelijk in een stagecarrousel en start met een werkervaringsplek bij een (externe) werkgever. Gedurende 15 weken doet de vergunninghouder ervaring op de Nederlandse arbeidsmarkt op. Hierbij wordt zowel de vergunninghouder als werkgever ondersteund door professionals vanuit Werk.Kom. Er wordt gestuurd op zowel persoonlijke ontwikkeling als verbetering van Nederlands op de werkvloer. Hiaten (zowel privé als op werk) worden opgepakt en opgelost. Na 15 weken volgt een evaluatie waarin de ontwikkelpunten, de algemene ervaring van de werkgever over het functioneren van de vergunninghouder en de vervolgmogelijkheden zijn opgenomen. Hierin wordt eerst bekeken of betrokkene kan uitstromen bij huidige of andere werkgever, mocht dit niet mogelijk zijn, volgt er een nieuwe werkervaringsplek (15 weken) bij een andere werkgever. Deze cyclus herhaalt zich tot betrokkene is uitgestroomd naar betaald werk of gebleken is dat dit niet tot de mogelijkheden behoort. Voor hoogopgeleide statushouders en jongeren die beter af zijn met een traject richting school wordt de werkervaringsplek niet ingezet en vindt begeleiding naar school plaats.
- **Trajecten Bouwmensen, Zorgmensen, Groenmensen**
In de regionale trajecten Bouwmensen, Zorgmensen en Groenmensen, op schaal van de arbeidsmarktregio Midden-Limburg, worden statushouders door middel van een gecombineerd BBL-opleidingstraject toegeleid naar een baan in de bouw, zorg of groen. In deze opleiding worden inburgering en mbo entree (niveau 1) duaal aangeboden.
- **Traject naar zelfstandig ondernemerschap**
Vanuit de regisseurs statushouders is door de gemeente Weert een pilot opgestart waar statushouders worden begeleid naar zelfstandig ondernemerschap. Het IMK is hierin een partner.
- **Ondersteuning hoogopgeleide vergunninghouders**
De hoogopgeleide vergunninghouders worden door de gemeente Weert ondersteund indien ze een opleiding willen volgen. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de opleiding bijdraagt aan het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt. Hiervoor werken de regisseurs statushouders samen met UAF. Daarnaast bieden de regisseurs statushouders ondersteuning bij de aanvraag van een diplomawaardering. Hiermee kunnen statushouders zoveel mogelijk naar vermogen instromen in onderwijs of arbeid.

Met bovengenoemd gemeentelijk aanbod vanaf dag 1 kan geconcludeerd worden dat binnen het huidige stelsel de mogelijkheden voor het voeren van regie worden benut en er met de dienstverlening al wordt voorgesorteerd op het nieuwe stelsel.

Gemeentelijke regie binnen het nieuwe stelsel

Veel nieuwkomers blijven te lang aangewezen op een bijstandsuitkering. Dit is een onacceptabele uitkomst van het huidige inburgeringsstelsel. De aanpassingen van het stelsel die in 2013 zijn doorgevoerd waren bedoeld om het stelsel beter te laten presteren. Die belofte is niet waargemaakt. Er zijn teveel belemmeringen in het huidige stelsel om inburgering als start van participatie in de Nederlandse samenleving optimaal te benutten: het stelsel is te ingewikkeld en niet effectief. Het staat bovendien teveel op zichzelf, waardoor samenhang tussen inburgering en meedoen – in de samenleving en op de arbeidsmarkt – mist. De wetsevaluatie die minister Koolmees op 27 juni 2018 stuurde aan de Tweede Kamer, maar ook een groot aantal andere onderzoeken onderstrepen deze tekortkomingen. In de brief van 2 juli 2018 van minister Koolmees aan de Tweede Kamer presenteert de minister zijn denkrichting voor de verbeteringen van het inburgeringsbeleid. De hoofdlijnschets is gebaseerd op het regeerakkoord van 2017: de effectiviteit en doelmatigheid van inburgering moet vergroot en de taaleis gaat omhoog. De huidige financiële kaders, samen met de middelen die in het regeerakkoord zijn vrijgemaakt voor de verhoging van het taalniveau, gelden als harde randvoorwaarden. Tijdens het Algemeen Overleg van 4 juli jl. bleek dat de voorgestelde plannen op groot draagvlak onder stakeholders en politiek kunnen rekenen. Om het einddoel 'iedereen doet mee, liefst via betaald werk' te bewerkstelligen richten de plannen uit de brief zich onder andere op meer regie van gemeenten, door het inkopen van lessen en het afnemen van een brede intake bij inburgeringsplichtigen. Daarnaast krijgen gemeenten de mogelijkheid om inburgering beter te verknopen met andere beleidsterreinen binnen het sociale domein, zoals de Participatiewet. Andere aspecten van het nieuwe stelsel zijn de verhoging van de taaleis naar B1, het onderscheid tussen drie verschillende leerroutes, het opstellen van een persoonlijk plan (het PIP, Plan Inburgering en Participatie) en het aanbieden van een ontzorgend stelsel aan alle statushouders in de eerste periode.

Voorsorteren op het nieuwe stelsel

Vooruitlopend op een nieuw inburgeringsstelsel willen we in de gemeente Weert met het huidige beleid als basis aan de slag met een pilot waar de minister in zijn brief naar refereert. In de begeleidingsgroep van de ketenregisseur bij de Provincie, neemt de portefeuillehouder zitting, en worden in dit kader voorbereidende gesprekken gevoerd.

Good practices

Het vooruitstrevende beleid van de gemeente Weert is sinds kort ook opgenomen in de databank van Praktijkvoorbeelden op de site van de VNG
<https://praktijkvoorbeelden.vng.nl/databank/asiel-en-integratie/integratie-en-participatie/een-integrale-aanpak-voor-integratie-en-participatie-van-statushouders.aspx>.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

G. Brinkman
secretaris

A.A.M.M. Heijmans
burgemeester